

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

**PÔSOBENIE PRIAMYCH ZAHRANIČNÝCH INVESTÍCIÍ NA
EKONOMIKU MATERSKEJ A HOSTITEĽSKEJ KRAJINY**

Ing. Adela Hošková, CSc.

Inštitút menových a finančných štúdií
Bratislava 1997

Pôsobenie priamych zahraničných investícií na ekonomiku materskej a hostiteľskej krajiny

Úroveň vstupu zahraničného kapitálu do našej ekonomiky za uplynulých šesť rokov je pomerne nízka, ale i tak sa už začínajú prejavovať jeho vplyvy na slovenskú ekonomiku a to predovšetkým na podnikovej úrovni, ktoré sme sa pokúsili zhodnotiť v článku v časopise Biatec č. 1, 1996 "Priame zahraničné investície na Slovensku".

Pôsobenie priamych zahraničných investícií (ďalej PZI) v makrosfére vyžaduje trochu dlhšie obdobie, nakoľko tu sa začína prejavovať až v etape, keď objemy vstupujúcich PZI dosiahnu určitý objem.

Cieľom článku je pokus o kvantifikáciu vplyvu PZI na vybrané makro-okruhy, ktoré sú sledované aj v trhových ekonomikách, čo tvorí východisko pri skúmaní jednotlivých problémových okruhov, či už z pohľadu hostiteľskej, alebo materskej krajiny.

Priame zahraničné investície majú rôzne vplyvy na ekonomiku prijímajúcich - hostiteľských, ako i materských krajín. Za najvýznamnejšie môžeme považovať tieto:

- pôsobenie na obchodnú a platobnú bilanciu
- efekty zamestnanosti
- pôsobenie na hospodársku štruktúru
- regionálne efekty v mieste sídla podniku
- medzinárodný transfer technológie a know-how.

Vplyvy, ktoré vychádzajú z PZI sú vždy závislé od druhu investícií a sociálno-ekonomických podmienok hostiteľskej a domácej krajiny. V zásade poznáme tri typy PZI:

- trhovo orientované
- nákladovo orientované
- surovinovo orientované.

Trhová orientácia

Trhovo orientované PZI sa môžu rozlišovať na základe cieľového trhu. Export z hostiteľskej krajiny môže byť smerovaný buď do materskej alebo tretej krajiny. V prípade trhovo orientovaných PZI je podstatným dôvodom veľkosť trhu, z ktorého tieto bezprostredne profitujú. Čím väčší trh, tým je istota odbytu dlhodobejšia a opačne.

Pokiaľ ide o špecifickú výrobu určenú pre konkrétny trh, tým je významná smerom k zefektívneniu jeho blízkosť.

Trhová orientácia sa obvykle kombinuje s nákladovou, nakoľko dopravné a výrobné náklady majú základný vplyv na ekonomickú efektívnosť určenia pôsobenia PZI v danej oblasti. V tomto smere zohráva určitú úlohu aj trhová štruktúra.

K trhovu orientovaným PZI sú blízke i exportné motivácie. PZI tohto zamerania vyrábajú tovary s cieľom peňažného exportu do cudziny. Tieto investície nie sú smerované na jeden trh, ale využívajú celú škálu odbytových možností. Pri zavádzaní PZI v tomto nasmerovaní majú základnú úlohu nízke náklady - ako hlavnú komparatívnu výhodu, pričom tu dominujú predovšetkým nízke mzdy. Ďalšie úlohy v rámci trhovu orientovaných PZI môžu mať prvky ako: trhová prezentácia, požiadavky spotrebiteľov, image vyrábajúcej krajiny, nie v poslednej miere aj politicko-hospodárska stabilita.

Nákladové orientácie

Pri zavádzaní PZI v jednotlivých krajinách majú veľmi často významnú úlohu nákladové motivácie, ktoré bývajú kombinované s inými. Ako sme už spomenuli, významnú úlohu majú nízke náklady, hlavne v exportne a výrobné orientovaných PZI, zatiaľ čo u surovinovo nasmerovaných v prípade nevyhnutnosti nemusia byť prvoradé.

Úroveň miezd sa obvykle kombinuje s úrovňou dosahovanej produktivity práce. U výrobné orientovaných PZI tu pristupujú i ďalšie požiadavky, ako sú energetická disponibilita a jej ceny, technológia výroby, ekológia a odborová politika.

Surovinové motivácie

PZI môžu byť motivované obstarávaním surovín v cudzine pre materskú organizáciu. To je najmä v tých prípadoch, keď predmetné suroviny nie sú k dispozícii v materskej krajine. Ďalším dôležitým motívom v tomto prípade je, že v rámci vlastnej výroby je zabezpečená väčšia istota v plynulosti dodávok než prostredníctvom bežného zahraničného obchodu, ďalej možnosť zníženia nákladov a využitia rôznych výhod v hostiteľskej krajine. V určitých prípadoch aj iný prístup k surovinám nie je možný.

Z opačnej strany hostiteľské krajiny získavajú vytvorením spoločnej alebo stopercentne vlastnenej zahraničnej organizácie možnosť získania moderných technológií, know-how, ktoré by si z vlastných zdrojov oni sami nemohli zaobstarať, ďalej získajú pracovné miesta a v mnohých prípadoch aj zlepšenie sociálnych podmienok v danej oblasti a pod.

Motivácia Slovenska v oblasti PZI

Z pozície hostiteľskej krajiny, vzhľadom na nedostatok surovinových zásob a malý trh to budú v súčasnom období nákladové orientácie, kde budú výraznou motiváciou naše doposiaľ nízke mzdy (čo sa však časom môže zmeniť). V zásade však pôjde predovšetkým o kombináciu PZI s exportnou motiváciou a našej strategickej polohy s využitím zavedených tradičných obchodných vzťahov s okolitými stredoeurópskymi krajinami. Pôjde ale i o vývoz do vyspelých trhových ekonomík, často i s využitím výhod mena a postavenia nášho zahraničného partnera, ktoré má vybudované na základe vývoja činnosti na svetových trhoch.

Z pozície Slovenska ako hosťujúcej krajiny určujúcimi čo do objemu budú v tomto smere v prvých etapách predovšetkým veľké podniky, ktoré sa budú zaujímať o možnosti exportných aktivít a ktoré sa budú realizovať pravdepodobne v kombinácii s výrobnými (nákladovými) aktivitami. Všeobecne motivácie a vo väčšom množstve čo do počtu aj pre malé a stredné podniky možno predpokladať predovšetkým v odbyte, t.j. v oblasti trhovej orientácie, menej vo výrobnej a v určitých prípadoch by to mohla byť aj surovinová orientácia, napr. pokiaľ by išlo o výhodnejšie zaobstarávanie konkrétnych deficitných surovín, než cestou bežného zahraničného obchodu.

Pôsobenie priamych zahraničných investícií na obchodnú a platobnú bilanciu

a) Efekty v materskej krajine

Pôsobenie zahraničných investícií na obchodnú a platobnú bilanciu materskej krajiny sú navonok komplexné a celkovo skôr efekty priame, než nepriame. Prinášajú so sebou efekt transferu kapitálov, zároveň vytvárajú celý rad doplnkových transferových efektov iných zdrojov, ako napr. technológia, manažment, know-how, alebo pracovné sily a pod.

Platobná bilancia materskej krajiny

- bude ovplyvnená odtokom kapitálu v rámci zahraničných investícií, napriek tomu, že tieto sú väčšinou financované zo zdrojov hosťujúcej krajiny; úroky, splátky, licenčné poplatky a pod;
- nasleduje spätočný prítok zisku vo forme dividend, platieb za technologické výkony (licencie, patenty a pod.);
- ďalšie pôsobenie sa očakáva od exportu z materskej krajiny: Na začiatku je to potenciálny export technologického zariadenia, nasledovaný dodávkami rôznych materiálov - stavebné náhradné dielce, ako aj technológia materskej spoločnosti. Zahraničná dcérska spoločnosť môže slúžiť ako "odbytový trh" produktov materskej spoločnosti. Môže existovať aj možnosť, že prostredníctvom obchodných vzťahov materskej spoločnosti a jej dodávateľov vznikajú nové možnosti exportu. Treba však mať aj na zreteli, že pre domáce finálne výroby sa môže znížiť trh;

- zahraničná dcérska spoločnosť v priebehu ďalšieho vývoja môže exportovať do materskej krajiny a tak zvyšovať jej import;
- ďalšie efekty na platobnú bilanciu vznikajú na základe zahraničných ciest, dopravných a služobných výkonov, ako úroky z úverov, aj keď význam týchto faktorov v porovnaní s predchádzajúcimi je výrazne menší;
- na záver treba dodať, že pri predaji zahraničných majetkov v hostiteľskej krajine nasleduje návrat kapitálu do materskej krajiny.

Uvedené efekty sa prípad od prípadu odlišujú. Niekde to môže byť základný vplyv na kapitálovú bilanciu a v inom prípade môže ísť o pôsobenie investícií, operujúcich v zahraničí, na exportnú činnosť materskej krajiny a pod. Podobne ako zamestnanecké efekty, aj pôsobenie na platobnú bilanciu závisí od možných alternatív. Ide o otázku, či exporty na cieľový trh predstavujú alternatívu priamych investícií.

b) Efekty v hostiteľskej krajine

Efekty platobnej bilancie v hostiteľskej krajine pozostávajú predovšetkým z rôznych priamych efektov kapitálových prúdov, ktoré predstavujú permanentný kapitálový odtok platieb za prítokové zdroje a radu nepriamych efektov.

Odlev predstavujú:

- dividendy a úroky za dovážaný kapitál;
- poplatky za licencie a dovážanú technológiu;
- platby za manažment a iné know-how;
- platby za dovážané výrobné faktory a služby.

Priamy prítok fondov predstavujú fondy prichádzajúce z materskej krajiny (za kúpu podnikov, úvery a pod.) a investované v hostiteľskej krajine.

Nepriame efekty vyplývajú z prípadných exportov a importných substitúcií, ako aj z vplyvu na potencionálne makroveličiny (napr. ponuku a dopyt) hostiteľskej krajiny. Pôsobenie priamych zahraničných investícií na platobnú bilanciu môže byť aj simulované, ale takýto prognostický pokus je vždy závislý na tom, v akej výške budú náklady dovážaných zdrojov prijímané a ako vyzerajú očakávania týkajúce sa smerov a sily pôsobenia možných nepriamych efektov. Jeden dôležitý nepriamy efekt predstavuje v mnohých prípadoch hostiteľskej krajiny účinok marketingu a odbytovej siete priamych investícií. Túto výhodu môžu rozvojové krajiny využívať s ďalšou výhodou, že môžu zvýšiť export tam, kde im to doposiaľ rôzne obchodné bariéry nedovoľovali. S tým sa spája obava, že hostiteľská krajina bude vo svojich snahách o dosiahnutie zvýšenia exportu závislá od priamych zahraničných investícií. Chýbajúce devízy, jeden z rozhodujúcich faktorov, brzdiacich rozvoj mnohých menej rozvinutých krajín, súvisí s vplyvom priamych investícií na platobnú bilanciu a zároveň je trvalým základom problémov a podnetov ku konfliktu. Z

týchto dôvodov mnohé rozvojové krajiny zaviedli kontrolu pohybu devíz, aby zabránili stálemu odlevu devíz. Takéto opatrenia ale môžu znamenať vážne zábrany pre vstup zahraničného kapitálu. Rozvojové krajiny majú ďalej obavy, že napr. medzinárodné korporácie by mohli využívať svoje transferové ceny pre vlastný prospech a v neprospech hostiteľskej krajiny.

Vplyv PZI na platobnú a obchodnú bilanciu na Slovensku

Z uvedených vplyvov na platobnú bilanciu z pozície hostiteľskej krajiny môžeme kvantifikovať prílev a odlev priamych zahraničných investícií, ktoré v súčasnosti pôsobia jednoznačne pozitívne ako priamy prítok investícií, t.j. za roky 1991 -1996 - prvý polrok úhrnom 24 205,6 mil Sk, pričom odlev úhrnom predstavuje v prvom polroku 1996 doposiaľ 1 924 mil Sk.

Vyčíslenie poplatkov za licencie, dividendy, úroky, platby za manažment a iné know-how pôsobia na výšku odlevu našich zdrojov ale v súčasnosti ich nie je možné vyčísliť.

Na základe našich konzultácií v spoločných podnikoch so zahraničnými partnermi v každom danom prípade bolo konštatované, že pozitívne pôsobili na technologickú modernizáciu vybavenia podnikov, know-how, zvýšenie kvalifikácie pracovníkov, t.j. na celkové povznesenie podnikania konkrétnych organizácií, ktoré by neboli mohli dosiahnuť bez ich spoluúčasti.

Z pozície hostujúcej krajiny ide zatiaľ o minimálny odlev zdrojov, ktorý nemá vplyv na úroveň platobnej bilancie ani na výraznejšie zníženie devízových rezerv.

Z hľadiska kapitálových tokov hostiteľskej krajiny je významné určenie spätného vplyvu na ekonomickú efektívnosť domestikovaných spoločných alebo čisto zahraničných PZI, tzn. ako svojim vývozom a dovozom vplývajú na našu obchodnú bilanciu, čo v konkrétnom dôsledku znamená, ako dokázali skapitalizovať svoju činnosť u nás - samozrejme okrem ich vnútorného obratu. V súvislosti s vplyvom na obchodnú a platobnú bilanciu možno sledovať aj vplyv na pohyb devízových rezerv v oblasti exportu a importu predmetných organizácií.

Pre výpočet sme použili výkaz DEV (NBS) 1-12 v kombinácii s výkazom "Prehľad upísaného kapitálu podľa mien".

Uvedený súbor sledujeme tretí rok, pričom sme zaznamenali nasledovné výsledky:

Tabuľka č. 1

Vývoz a dovoz za vybraný súbor organizácií

organizácie	údaje sú v mil Sk			
	rok 1994		rok 1995	
	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
spoločné podniky	63 649	65 703	85 564	89 953
za Slovensko celkom	171 972	156 042	254 099	252 311

Vývoz a dovoz za vybraný súbor organizácií

organizácie	údaje sú v mil Sk			
	1. polrok 1995		1. polrok 1996	
	vývoz	dovoz	vývoz	dovoz
spoločné podniky	24 300	38 449	41 324	52 259
za Slovensko celkom	103 553	90 104	127 587	154 562

Prameň: výkaz DEV (NBS) 1-12 a Bulletin ŠÚ SR

V rokoch 1994 a 1995 môžeme konštatovať pomernú vyrovnanosť zahranično-obchodného obratu s menším prevýšením na strane dovozu. Podiel na celkovom vývoze a dovoze za rok 1994 predstavoval 37 % ku 42 % a v roku 1995 34 % ku 36 %.

Za rok 1996 máme ucelené údaje za prvý polrok, ktoré ak ich porovnáme s prvým polrokom 1995 predstavujú v absolútnych hodnotách intenzívnejší nárast ako na strane aktív, tak i na strane pasív. Podiel dovozu spoločných podnikov na celkovom dovoze za Slovensko činil v prvom polroku 1995 43 % a podiel vývozu na celkovom vývoze za Slovensko 23 %. Za prvý polrok 1996 podiel dovozu spoločných podnikov na celkovom dovoze za Slovensko činí 34 % a podiel vývozu 32 %, čo predstavuje značne vyrovnanejšie výsledky, než v roku 1995.

Z prehľadu je zrejmé, že spoločné podniky neparticipujú na raste celkového dovozu, čo je argument, že aj intenzívnejší prílev PZI by mohol priaznivo pôsobiť na zrovnováženie obchodnej bilancie, ktorá sa v tomto roku pohybuje v deficite. Samozrejme pre podporu tejto myšlienky treba podotknúť, že by sa nesmela podstatnejšie zmeniť štruktúra prílevu a odlevu PZI.

Proexportné zameranie spoločných podnikov je zrejmé, celkové percento vývozu a dovozu spoločných organizácií však okrem výrobných podnikov zahrňuje aj obchodné organizácie, ktoré na jednej strane navyšujú údaje za "čistý vývoz výroby ako i za čistý dovoz pre výrobnú sféru" - na druhej strane však pôsobia proexportne. Podľa odborného odhadu sa obchodné organizácie podielajú cca 7 %-mi na celkovom vývoze PZI za prvý polrok 1996.

Pôsobenie na hospodársku štruktúru

a) V materskej krajine

V minulosti sa materské krajiny relatívne málo starali o vplyv svojich zahraničných investícií na domácu hospodársku štruktúru, nakoľko predpokladali, že racionálne rozhodovanie v rámci priamych zahraničných investícií predstavujú skutočnosť, že

pracovné miesta, vyžadujúce vysokú odbornú kvalifikáciu zostávajú doma a požiadavky na prácu menej kvalifikovaných sa presúvajú do cudziny - do hostiteľských krajín. V priebehu času sa však situácia v hostiteľských krajinách zmenila. Okrem toho rastúca konkurencia na svetovom trhu naberá globálny charakter a táto vzájomná rastúca prepojenosť obnovila pozornosť hostiteľských krajín na aktivity zahraničných investorov. Obmedzovanie a znížené investovanie každého druhu obracajú pozornosť na stratu pracovných miest v kľúčových odvetviach.

b) V hostiteľskej krajine

Hlavné problémové okruhy z pohľadu hostiteľskej krajiny sú:

- Vplyv zahraničných investícií na konkurenciu a monopolizáciu v hostiteľskej krajine.
- Vplyv zahraničných investícií na odvetvovú a regionálnu štruktúru.

Hlavný problém spočíva v tom, že priami investori chcú získať výsadné postavenie, ako napr. fixovaním cien, prekonaním vstupných trhových bariér, využívať na získanie výhodného postavenia výrobnú diferenciaciu a expanzívnu reklamu. Tu vzniká konflikt medzi rastúcimi priamymi zahraničnými investíciami (na základe inovácií, zvyšujúcej sa ekonomickej efektívnosti z rozsahu výroby, z manažmentu, marketingu a organizácie) a záujmami hostiteľskej krajiny.

Ochrana určitých kľúčových priemyselných odborov voči vstupu zahraničných investorov sa neuskutočňuje vždy na základe ekonomických rozhodnutí. Reštrikčné opatrenia sú obvykle založené na strategických, politických a technologických rozhodnutiach. Často sa zdôrazňuje, že prípadná kontrola prostredníctvom zahraničných investícií je zásadne vylúčená. Ďalej sa naznačuje, že zahraničný kapitál môže pôsobiť v hostiteľskej krajine určitým spôsobom deštruktívne. Avšak pri 10-15 % podieli zahraničného kapitálu v priemyselne vyspelých krajinách by sa to nemalo stať.

Na druhej strane má tento argument väčšiu váhu v rozvojových krajinách. V tejto súvislosti býva zdôrazňované, že zahraničné investície prispievajú k vytváraniu duálnej (tieňovej) hospodárskej štruktúry, v rámci ktorej existuje moderný sektor (kontrolovaný hlavne zahraničným kapitálom) ako určitá "enkláva" vnútri tradičného domáceho hospodárstva. Na základe vysokého podielu výrobných faktorov, ktoré boli obstarané v cudzine, ako i vysokého exportu produkcie, vyrobenej "enklávou" existuje nedostatočné prepojenie medzi domácimi a zahraničnými aktivitami. Takto hostiteľská krajina profituje iba malým podielom z týchto vzťahov. Tradičný hospodársky sektor sa nemodernizuje v dostatočnej miere a zaostáva. Existujúci dualizmus ešte podporuje zväčšenie daných rozdielov. Politické opatrenia, určené na prestavbu domáceho hospodárstva, ktoré vychádzajú zo snáh o využitie moderného zahraničného sektora v tomto smere, obvykle končia iba s malým efektom. Dynamika moderného sektora sa dá dosť ťažko "zachytiť" iba prostredníctvom

takých nástrojov, ako napr. zdaňovanie, nakoľko vyššie dane skôr redukovujú, alebo úplne zamedzia ďalšie investície, než usmernia medzinárodné korporácie. V dôsledku týchto skutočností zostáva efekt z medzinárodných investícií pre hostiteľskú krajinu relatívne malý, nakoľko výhody zahraničných investícií sú pre takúto ekonomiku ako celok silne ohraničené.

Stav vplyvu PZI na hospodársku štruktúru na Slovensku

Z hľadiska rozmiestnenia PZI do hlavných odvetví národného hospodárstva sa relatívne stabilne zachováva nasledovná štruktúra:

Tabuľka č. 3

Rozmiestnenie PZI v odvetviach hospodárstva

Odvetvie podľa OKEČ	Rok 1994		Rok 1995		Rok 1996 - prvý polrok	
	Zahr. kapitál v mil Sk	Podiel z celk. obj. zahr. kap. v %	Zahr. kapitál v mil Sk	Podiel z celk. obj. zahr. kap. v %	Zahr. kapitál v mil Sk	Podiel z celk. obj. zahr. kap. v %
Odvetvia spolu	16 542,4	100,0	21 881,7	100,0	24 205,6	100,0
v tom:						
priemyselná výroba	7 809,2	47,2	9 546,0	43,7	10 388,5	42,9
výroba elektriny, plynu, vody	0,5	-	0,5	0,1	13,2	0,1
stavebníctvo	227,1	1,4	237,6	1,1	244,4	1,0
obchod	5 155,7	31,2	7 090,7	32,4	7 782,1	32,1
hotely, reštaurácie	534,0	3,2	535,6	2,4	537,8	2,2
doprava, spoje	80,3	0,5	85,0	0,4	184,7	0,8
peňažníctvo, poisťovníctvo	1 818,1	11,0	3 429,6	15,7	4 029,9	16,6
iné obchodné služby	819,5	4,9	745,3	3,4	746,0	3,1
ostatné verejné služby	98,0	0,6	211,4	0,9	202,1	0,8
ostatné odvetvia	-	-	-	-	76,9	0,3

Prameň: Bulletin ŠÚ SR

V štruktúre odvetví dominujú tri položky: priemyselná výroba, ktorá z pohľadu dynamiky klesá, najmä v roku 1995, ďalej obchod, ktorý má vysoký podiel a ktorý sa udržuje

pomerne stabilne cca vo výške 32 % a odvetvia peňažníctva a poisťovníctva, ktoré vykazuje postupný nárast, najmä v roku 1995.

Vysoká výška vstupu PZI do obchodu a obchodných služieb je známa, najmä v prvých etapách reštrukturalizácie a rozvoja jednotlivých ekonomík, a to v dôsledku najnižšej rizikovosti, rýchleho návratu vloženého kapitálu a celkovej nenasýtenosti trhu hostiteľskej krajiny.

Prílev kapitálu do peňažníctva a poisťovníctva bude mať svoje hlavné stimuly v pomerne vysokej úrokovej miere, relatívnej stabilite meny ako i v súčasnom období v solídnych makroekonomických výsledkoch SR..

Pomerne nízka je úroveň vstupu PZI do odvetvia hotelierstva ako i celkovo do turistickej oblasti a takmer mizivá do odvetvia dopravy a spojov.

Podiel 42,9 % na celkovom objeme prílevu PZI do priemyselnej výroby je úmerný aj v porovnaní s inými ekonomikami, avšak absolútna čiastka 10,4 mld Sk je nízka. Aké je jej rozdelenie vnútri, v rámci jednotlivých odborov si môžeme pozrieť z nasledovnej tabuľky:

Tabuľka č. 4

Vstup PZI do jednotlivých odborov priemyselnej výroby v SR k 30.6.1996

Odbor		Výška zahr. kapitálu v mil Sk	Podiel zahr. kapitálu na celkovom imaníí org. v %
1.	Ťažba nerastných surovín	14,0	0,11
2.	Výroba potravín a nápojov	453,7	1,86
3.	Textilný priemysel	364,4	6,63
4.	Odevný priemysel	38,4	1,42
5.	Výroba usní, úprava, brašnárstvo	28,8	0,39
6.	Priem. drevársky a korkársky	250,2	6,96
7.	Výroba vlákny, papiera a lepenky	361,3	2,73
8.	Vydavateľstvo a tlač	27,5	0,97
9.	Raфинéria a sprac. ropy	151,0	0,64
10.	Výroba chemických výrobkov	2 725,2	10,78
11.	Výroba gum. a plast. výr.	94,5	1,43
12.	Výroba ost. nekov. minerál. výrobkov	786,6	4,89
13.	Výroba kovov	913,9	4,91
14.	Výroba kov. konštr. okrem strojov	433,6	8,35
15.	Výroba strojov a prístrojov	631,1	2,76

16.	Výroba kanc. strojov a počítačov	26,1	3,99
17.	Výr. el. strojov a prístrojov	508,8	12,03
18.	Výr. rádiových a tel. zariadení	38,5	1,86
19.	Výr. zdrav. a optických prístrojov	15,6	0,50
20.	Výr. dvojst. mot. vozidiel	2 318,1	27,84
21.	Vzr. ost. dopr. zariadení	1,3	0,01
22.	Výr. nábytku a ost. drev. priemysel	213,7	8,10
23.	Sprac. druhotných surovín	6,0	0,52
	Spracovateľský priemysel	10 388,5	5,04
24.	Výroba a rozv. elektriny a pary	13,2	0,01
	PRIEMYSEL SR	10 415,7	2,57

Podľa údajov MH SR

Pri porovnávaní údajov o podieli PZI na celkovom imaní organizácií a údajov o vývoze spoločných alebo stopercentne vlastnených zahraničnými partnermi okrem výrobkov dvojstopých vozidiel (Volkswagen a Liaz) kde obchodná činnosť sa vykonáva na základe vnútropodnikového obratu u ostatných organizácií sa ukazuje, že tam kde je podiel PZI na celkovom imaní podniku vyšší, t.j. v našich podmienkach od cca 6 a viac %, tak tam možno aj konštatovať najväčšie objemy vývozu spoločne alebo stopercentne vlastnených organizácií zahraničnými partnermi. Je to predovšetkým v odbore chémie, drevárskeho a nábytkárskeho priemyslu, výroba elektrických strojov a prístrojov a textilný a odevný priemysel.

Jednotlivé odbory sú medzi sebou zatiaľ málo prepojené, čo je negatívum, nakoľko pozitívne tendencie v tomto smere predstavujú dôležitú nadväznú líniu pre rozptyl modernej technológie výroby, organizačný a marketingový know-how. Prostredníctvom takýchto vzťahov môžu mať zahraničné organizácie dlhodobý pozitívny vplyv na rozvoj úrovne nášho priemyslu. Základom pre vzájomné prepojenie domácich a zahraničných podnikov, najmä pre súčiastkovú a medziproduktovú výrobu je priemyselná kooperácia, ktorá obvykle predstavuje pre väčšiu časť tuzemského podniku možnosť rastu a pomocou modernej technológie (ktorú možno v dôsledku danej korporácie získať) aj dosiahnutie vyššieho kvalitatívneho stupňa výroby, udržanie zamestnanosti, zdokonalenie manažmentu a pod. Často aj u takých, najmä menších podnikov, ktoré by si vo vlastnej réžii medzinárodnú spoluprácu ani nemohli zorganizovať. Jednoznačným príkladom v tomto smere je medzinárodná korporácia koncernu Volkswagen a cca 15 malých slovenských strojárskych podnikov, ktoré prešli náročným

nemeckým auditom a v súčasnosti už dodávajú vo veľkých množstvách súčiastky pre koncern ako celok. Čím viac budeme mať takýchto korporacyjnych zoskupení, tým vyššie bude prepojenie domáceho priemyslu s aktivitami PZI aj so všetkými pozitívnymi vplyvmi.

Je pochopiteľné, že s pozitívami prichádzajú i negatíva, napr. v oblasti konkurencie, u nás sa čiastočne vyskytli pri výrobe elektrických prístrojov, ovšem vo väčšej miere sme chránení vlastnou štruktúrou výroby jednotlivých organizácii, ktorá je rozložená na pomerne širší sortimentný záber v jednotlivých podnikoch, takže v takýchto prípadoch je dopad nie veľmi silný. Najkritickejší je stav, kde je výroba sústredená na veľmi úzky sortiment.

Je jednoznačné, že spomínané pozitívne vplyvy prinášajú predovšetkým veľké organizácie, ktoré k nám vstupujú zatiaľ veľmi opatrne. Veľké podniky potrebujú v hostiteľskej krajine na udomácnenie okrem dobrých ekonomických podmienok aj dlhodobé záruky a istoty. Preto na ich budovaní spolu s pozitívnym image krajiny treba založiť prilákanie PZI do krajiny. Ukazuje sa, že rôzne priame a nepriame finančné nástroje sú pre tieto podniky síce zaujímavé, ale zo strategického hľadiska nezastávajú prvé miesto.